

na dagsverken||, till hvilka landbönderna sig förpligtat, tillfalla Finska kronan, som icke ikläder sig någon ansvarighet för betalningen af restantier å tilläfventyrs obetalda dylika afgifter m. m. för de förflutna åren, och eger säljaren för fria fordringar hos landbönderna af hvad slag de vara må från och med den dag köpet afslutas ingen rätt till de genom köpet afstådda lägenheterna;

3:o att Finska kronan icke ansvarar för några från godset utgående krono eller andra utskylder och annan för tiden före den 1:a Januari, utan skola alla sådana utskylder af säljaren erläggas.

10 4:o att noteringsskyldigheten, såvidt densamma åligger de ifrågavarande lägenheterna efter deras skattetal, från den 1:a Januari kommer att af dem fullgöras. hvarmed de å deras mark inrättade soldattorp i köpet ingå, ||dock att den ersättning för torpens uppförande, som enkligt inom länet ingången förening kan bestämmas, tillfaller försäljarene;||

20 5:o att i händelse vid skeende storskifte, hvilket kommer att försiggå, såsnart Finska kronan å egendomen vunnit laga fasta enligt de för Wiborgs län lagligen gällande grunder, större eller mindre del af den under Tervus hofläger häfdade jord, af detsamma begagnade skogen, fiskevatten och andra förmoner skulle komma att hoflägret fränkännas, säljaren icke är berättigad till någon ersättning derför hvarken af Finska kronan eller af lägenhetsinnehafvarne;

6:o ?

30 Den betingade köpsumman kommer att till säljarne eller deras ombud utbetalas af Finska Bankens kontor i S:t Petersburg, hvarföre I egen att till Finnansexpeditionen i Vår Senat för Finland öfversända ||originela köpeafhandlingarne jemte bestyrkt afskrift desamma|| för att jemte utanordningen af medlen sagde kontor tillställas – och böra de handlingar; hvilka härjemte 5 dygn till vidare upplysning tillfärdas då tilleska hit återställas;

40 Sedan köpet blifvit af Eder afslutadt, egen I att genom dertill utsedt ombud låta för kronans räkning i behörig ordning lagfaras ||samt under tiden låta genom vederbörande kronofogde eller annan af Eder tillförordnad tjänsteman handhafva tillsynen öfver den köpta egendomen och uppbörden af de afgifter, lägenhetsinnehafvarena derförinnan varit förpligtade att till frälseegarne utgöra;|| och vela Wi framledes meddela Eder särskild Nådig föreskrift om, hvad med afseende å landbönderna och deras af köpet härflytande förändrade ställning är att iakttaga, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med, hvad dem härförinnan blifvit genom Eder vid sammanträdet den [redacted] kungjort och å deras sida samtyckt, varande det Eder tillåtet att, om I så nödigt pröfver, låta till deras lugnande gifva den del af denna Vår Nådiga försäkran.

577 YTTRANDE VID PLENUM 5.IV 1866 (SUB SECRETO)

RA, Senatens sekreta handlingar

50 Senatorn Snellman – yttrade följande: Såvidt förslaget, rörer Högsta Domstolens skiljande från Senaten, ligger grunden för detsamma i öppen dag.

Men för inrättandet af de båda Kollegierna i nu föreslagna form finnes ingen sådan grund anförd, som kunde anses bevisa deras nödvändighet.

Derigenom skiljes icke domarevärfvet i ekonomiska mål från Senaten. Ty genom besvär kunna i Kammarkollegium förekommande tvistemål dragas till Senatens afgörande.

Icke heller kunna Kollegierna gagna genom ärendenas bättre utredning, förrän dessa komma till Senaten. Ty de till Kammarkollegii handläggning hörande ärendena tillhöra öfverhufvud de minst invecklade. Och i det såkallade Finanskollegii verksamhet ingå för hvarandra så fremmande förvaltningsgrenar, att hos Kollegii ledamöter någon större insigt i dem alla icke kan motses. Än mindre kan det väntas, att Kollegierna skola kunna utarbete förslag till reformer i lagstiftning och förvaltning. 10

Det tillfälliga i deras organisation bevisar sig öfverhufvud deri, att de förnämsta förvaltningsgrenar, såsom undervisningsväsendet, medicinalväsendet, tull- och lotsförvaltningen, bankväsendet med flera, falla helt och hållet utom deras verksamhet, och att alltså för dessa en motsvarande handläggning af ärendena komme att saknas; medan å andra sidan Finanskollegium såsom statskontor, krigskommissariat och bergsstyrelse sjelft utgör ett förvaltande verk i första instans.

Endast för Kammarkollegii inrättande finnas tvenne yttre skäl: 1:o att ett antal mindre betydliga förvaltningsärenden, som nu tillhöra Senaten, komme att till detsamma öfverföras, och 2:o att nuvarande Kammar och Räkenskapsexpeditionen, såsom egentligen blott ett räkenskapsverk, kan anses icke tillhöra högsta Styrelsen. Må vara, att dessa skäl äro tillräckliga för inrättandet af ett nytt embetsverk. Men dess inrättning synes då böra vara sådan, att förvaltningskostnaden och statsutgifterna derigenom icke ökas. Och det torde dock få anses för en genom alla tiders erfarenhet bevitnad sanning, att den kollegiala formen är otjenlig för en verksam administration. 20

I afseende å Senatens inre organisation innehåller Komiténs förslag, såvidt jag förmår inse, ingenting syftande att afhjelpa de nuvarande, allmänare anmärkta bristerna. Tvertom synes dess förslag öka desamma genom minskande af ledamöternas antal och af den för Senaten nödiga betjening. Ty härigenom omöjliggöres en arbetsordning, som kunde fortskynda ärendenas gång och likväl lemna rådruum för en noggrannare pröfning af desamma, och Senaten betages möjligheten att, genom anställandet af personer med någon större fackkänedom i de särskilda förvaltningsgrenarne, kunna förbereda och genomföra nödiga reformer i lagstiftningen och förvaltningen. 30

Äfven efter de modifikationer i Komiténs förslag, Senaten nu föreslagit, kvarstå likväl till största delen de påpekade bristerna, och utbeder jag mig derföre att till närmare belysande af desamma få underdånigst tillägga följande anmärkningar med afseende å förslaget, såvidt det rör: 40

1:o Stadgan för Senaten.

Senaten har afhjelpt en väsentlig brist i Komiténs hithörande förslag genom att för sin del föreslå:

1:o Att en särskild Militieexpedition må bibehållas;

2:o Att biträdande Referendariesekreterare och personer med särskild fackkunskap måtte få vid Senaten anställas. Likväl torde det för detta ändamål beräknade anslag blifva otillräckligt, så att fortfarande särskilda komitéer måste för uppgörandet af reformförslag tillsättas; hvilket förfarande ofta visat sig vara oändamålsenligt, i det att de för en sådan verksamhet oförberedda ledamöterne sett sig föranledde att följa fremmande mönster, utan tillämplighet för vårt lands förhållan- 50

den.

3:o Att framställningar af någon Expedition i frågor, som bero af Hans Kejslerliga Majestäts Eget Höga afgörande, skola Hans Majestäts, Nådiga pröfning underställas, äfven om desamma icke understödas af Senatens pluralitet;

10 hvilket sistnämnda stadgande jag för min underdåniga del måste anse vara ovilkorligen påkallad af det särskilda förhållande, att Senaten icke kan åtnjuta nåden att få omedelbart inför Hans Majestät föredraga sådane, viktigare reformer i landets förvaltning åsyftande framställningar, hvilka derföre, om ifrågavarande stadgande icke finnes, kunna undertryckas af flertalets votum, medan dock den ledamot, hvars förvaltningsgren de röra, inför Hans Kejslerliga Majestät har närmaste ansvaret och äfven af landets befolkning göres moraliskt ansvarig för alla brister inom densamma.

Men sagde vigtiga tillägg oaktadt kvarstå i förslaget de formela hindren för en ändamålsenlig handläggning af de i Senaten förekommande ärendena.

20 Nuvarande förhållandet är, att ledamöterna i Senatens Ekonomie Departement sammanträda till sessioner regelbundet fem dagar i veckan. Men det inträffar stundom att session hålles äfven den sjuete dagen.

Följden häraf är, att en Expeditionschef högst sällan får besöka sitt embetsrum och att för honom återstår jembförelsevis ringa tid, att taga kännedom om och till föredragning i Senaten förbereda ärendena samt att i detta afseende med föredragandene i Expeditionen samråda.

Då vidare i sessionerna flera tiotal ärenden på en dag föredragas, måste häraf blifva en följd, att tillräcklig tid till deras noggrannare pröfning saknas.

30 Såvidt jag kan finna, kommer förslaget icke att verka någon märkbar förändring i dessa förhållanden.

Alla de ärenden, hvilka hittills handlagts i Senatens Allmänna plenum, komma att i oförminskadt antal kvarstå. Deras antal komma att ökas genom förslag till domareembetens besättande på Justitie-expeditionens föredragning.

40 Såsom redan ofvan antydts, kunna alla tvistemål från Kammarkollegium dragas till Senaten. Och då de flesta af dem röra allmogen, hos hvilken det är en allmän, till sitt motiv lofvärd sed att icke åtnöjas med mindre, än ett afgörande i Hans Majestäts namn, så är det att förutse, att antalet af besvärsmål skall i Senaten föga minskas. Likaså kommer större delen af de förvaltningsärenden, hvilka i Kollegierna skola handläggas, att fortfarande derifrån ingå till Senaten. De ärenden deremot, som enligt förslaget skola finaliter afgöras i Kollegierna, äro för det mesta sådane, som nu handläggas endast i Senatens Expeditioner eller i de embetsverk, af hvilka Kollegierna skulle sammansättas.

Skulle någon ringa minskning till en början uppstå i antalet af de ärenden, Senaten har att pröfva, så kommer den att i en snar framtid göras fullkomligt omärkbar af den tillökning i desamma, som föranledes af landets vexande kultur och ökade befolkning.

50 I förslaget äro här påpekade, för Senatens ändamålsenliga verksamhet menliga förhållanden förbisedda, ehuru utvägar till deras aflägsnande icke synas saknas.

Den närmaste utvägen är den, som blifvit föreslagen för Högsta Domstolen, att nemligen handlägga större delen af förekommande ärenden öfverhufvud alla sådane, som icke bero af Hans Kejslerliga Majestäts Eget Höga afgörande, på tvenne skilda afdelningar. Deri-

genom skulle färre dagar upptagas af sessioner och likväl mera tid för ärendenas pröfning vinnas, isynnerhet som handläggningen i ett större Kollegium alltid erfordrar mera tid, än i ett mindre.

Äfven om den i förslaget yrkade, traditionela grundsatsen vidhålles, att fem ledamöter skola i afgörandet deltaga, så skulle utöfver det antal af Ordförande och åtta ledamöter, Senaten nu föreslagit, ännu en vice-ordförande blifva behöflig, för att leda öfverläggningarne å den andra afdelningen.

Senaten skulle då, såsom nu Ekonomie Departementet, komma att bestå af tie ledamöter, ordförande och vice-ordförande inberäknade. Den ökade kostnad aflönandet af en ledamot mera, än förslaget upptager, skulle medföra, torde kunna anses för ringa, jemförd med vinningen deraf för det allmänna. 10

Den andra utvägen är den, att afgörandet i ett antal löpande ärenden skulle öfverlemnas åt Expeditionerna, hvilket förslaget tvärtom synes på det omsorgsfullaste undvika. Dermed sammanhänger det förhållande, att Expeditionscheferne sakna utväg att inhemta kännedom om förvaltningen i de Expeditionerna underlydande embetsverken, öfver hvilken det dock är dem ålagdt att hafva inseende; såsom också sagde chefer icke ega något inflytande på tillsättandet af tjenstemännen ens inom Expeditionen, hvarigenom deras förmåga att inverka på förvaltningen ytterligare inskränkes. 20

Och för det tredje kunde utan all våda för samhället ganska många ärenden, hvilka nu af Ekonomie-Departementet in pleno handläggas och enligt förslaget delvis komme att afgöras i Kollegierna, öfverlemnas åt Guvernörernes och de förvaltande verkens afgörande. Anses det, att högsta Styrelsen bör utöfva någon kontroll öfver afgörandet, kan sådant ske sålunda, att vederbörande embetsverk på bestämda tider skulle afgifva berättelser till vederbörande Expeditioner, för att Senaten föredragas. 30

Genom en omarbetning af förslaget i här antydda syfte vågar jag anse vida mera skola vinnas, än genom inrättandet af de föreslagna Kollegierna, hvilka i den form, förslaget gifver dem, ingalunda komma att stöda och underhjelpa Senatens verksamhet, men väl såsom alla dylika mellanlänkar skola öka förvaltningsarbetet och fördröja ärendenas gång.

2:o Instruktion för Kammarkollegium.

Antalet af fem Kammarråd synes vara så mycket öfverflödigare, som Afdelningarne inom verket äro endast tie, och en stor mängd af de ärenden, Kollegium har att handlägga, äro så beskaffade, att all åtgärd i desamme ankommer på Kamrerarene. 40

Det synes emot hvad förslaget innehåller vara principenligt att Kammarkollegium i sista instans afgör öfver allt, hvad kronohemman angår, emedan detta utgör en underordnad förvaltningsåtgärd; medan deremot definitivt skattläggning och bortgifvande af kronans jord med mera, innebär en Regeringshandling, som icke borde kunna utöfvas af en underordnad myndighet.

I händelse Hans Kejslerliga Majestät skulle finna inrättandet af Finnskollegium olämpligt, borde åt Kammarkollegium öfverlätas värden äfven af kronans lösa egendom och en §: härom i Instruktionen tilläggas. 50

Likaså vore önskligt, att afföringar af förskotter å de särskilda statsfonderna kunde åt Kammarkollegium öfverlemnas, sedan likväl det under arbete varande förslaget till statsräkenskapernas omändran-

de blifvit genomfördt, så att förskottsräkenskaperna komme att från de löpande statsräkenskaperna afskiljas.

3:o Instruktion för Finanskollegium.

Redan genom sammanställningen af ärendena i detta Kollegium bevisar det sig, att för dess inrättande ingen egentlig princip ligger till grund.

10 Detsamma är en efterhärming af Svenska Statskontoret, men är detta med tillsatser, som alls icke dermed sammanhånga. Kollegiets fyra afdelningar äro lika fremmande för hvarandra som Finanskontoret, Krigskommissariatet, Bergsstyrelsen och Manufakturdirektionen, af hvilka Kollegiet är sammansatt, och af hvilka myndigheter hittills ingen haft eller har någon den minsta befattning med den andras angelägenheter.

Häraf kan äfven slutas att de fyra Finansråd, som skola förestå hvar sin afdelning, icke med någon djupare insigt skola kunna deltaga i ett gemensamt beslut angående ärenden tillhörande den ena eller andra af öfriga afdelningar.

20 Samma svårighet förekommer väl i viss grad i Senaten, der en Expeditions ärenden måste vara mera eller mindre fremmande för Cheferna i de öfriga. Men i Senaten såsom i hvarje högsta Styrelse måste någon ömsesidig tillit finnas för den, som i hvarje sak har närmaste ansvaret. Att dock repetera detta förhållande i en underordnad myndighet, som just borde lemna Styrelsen insigtsfull och pålitlig utredning i ärendena, synes icke vara välbetänkt.

30 Hvad särskildt angår Finanskontoret, finnes icke något skäl anfördt, hvarföre detsamma skulle böra skiljas från Finans-expeditionen. Det bildar den billigaste Finansförvaltning, som väl någonstädes finnes, och behofvet af något särskildt chefskap för detsamma har icke gjort sig kännbart, då tvertom Finanschefen i chefskapet för kontoret har sin egentligaste verksamhet, såsom han också afstängd från deltagandet i kontorets arbeten skulle beröfvas tillfälle att lära sig känna detaljen af Finansförvaltningen. Komitén har gått så långt, att den vid Finanschefens sida icke ställt någon person, som kan ega kännedom derom. Ty en sådan kännedom kan icke väntas hos Referendariesekreteraren, som redan har ett alltför vidsträckt fält i kännedomen om tullväsendet, lots- och båkväsendet, bankärender, manufakturer, handel och sjöfart. Genom förslag att i Senaten anställa biträdande Referendariesekreterare öppnar Senaten en möjlighet att åt Finans-expeditionen förvärfva 40 helst en tjänsteman, som kan lemna biträde vid en finansiell kalkyl; men för dess tillämpning på landets finanser borde han för hvarje gång requirera materialerna från det föreslagna Kollegium.

Det är erkändt, att såväl Bergsintendentsembetet, som Manufaktur-direktionen tarfva en reorganisation, och det låter tänka sig att dessa båda auktoriteter kunde förenas i en gemensam Direktion för Manufakturer, handel och sjöfart, som hade att i första instans handlägga hithörande ärenden. Men för sådant ändamål är ett Kollegium med President och Råd fullkomligt obehöfligt.

50 På dessa anförda skäl vågar jag i djupaste underdånighet hemställa, att Hans Kejsrerliga Majestät måtte Nådiga låta omarbета:

Förslaget till *Stadga för Senaten* i sådan syftning 1:o att de löpande förvaltningsärendena må kunna handläggas på tvenne Afdelningar; 2:o att behöflig fackkunskap hos tjänstemän i Expeditionerna måtte stå till Senatens disposition för utarbetandet af förslag till reformer i lagstiftningen och förvaltningen;

Förslaget till *Instruktion för Kammarkollegium* i det syfte, att Kollegium må blifva icke en jemförelsevis gagnlös, ärendenas gång fördröjande mellanlänk mellan vissa förvaltande verk och Senaten, utan komma att såsom domstol utgöra högsta instans i mindre viktiga ekonomiska tvistemål samt såsom förvaltande handläggare endast sådana ärenden, hvilka kunna af Kollegium finaliter afgöras; samt att Hans Majestät måtte lika Nådigt låta det föreslagna såkallade Finanskollegium bortfalla och anbefalla Senatens Ekonomie Departement att inkomma med underdånigt förslag till en reform af Bergsstyrelsen och Manufakturdirektionen.

10

Slutligen får jag underdånigst fästa Hans Kejsrerliga Majestäts Nådiga uppmärksamhet på de ökade kostnader Förslaget i dess helhet, sådant det nu af Senaten blifvit ändradt, komme att för Styrelseverken erfordra.

Det är väl oundvikligt, att i ett litet land kostnaden för högsta Styrelsen medtager en vida större procent af statsinkomsterna, än i ett stort rike. Men just detta förhållande utgör ett ökad skäl att å denna kostnad inbespara så mycket som möjligen ske kan.

Nuvarande årliga kostnaden för Generalguvernörsemetet, Statssekretariatet, Komitén för Finska ärendena och Senaten uppgår å Allmänna Statsfondens utgiftsstat i rundt tal sammanlagdt till en miljon tvåhundra femtiotusen mark, – hvilket utgör ungefär nio procent af medelinkomsten, beräknad till fjorton miljoner mark. I anförda summa äro icke inberäknade tillfälliga kostnader för underhållet af embetslokaler och boställen eller de å Militiefondens, Militieboställskassans och Fattig- och Arbetshusfondens utgiftsstat uttagna fasta anslag för nyssagda ändamål och för Generalguvernörsemetet, sammanlagdt uppgående till trettiosextusen fyrahundra sjuttionio mark.

20

Enligt Komiténs förslag angifves, under förutsättning, att Komitén för Finska ärendena komme att indragas samt att särskilda embetsverk skola ingå i de föreslagna Kollegierna, statsverkets utgift komma att minskas med sjuttiotretusen sjuhundra fyratiotre mark; hvarvid dock Komitén i sin kalkyl utlemnat särskilda nu utgående anslag.

30

Denna minskning har Komitén tillvägabragt genom att reducera staten för Senaten isynnerhet för dess betjening till ett belopp, om hvilket man kan förutse, att det omöjligen komme att blifva tillräckligt ens för besörjandet af expeditionen af löpande ärenden; och har Komitén sålunda kunnat vara desto frikostigare i anslagen för Kollegierna, så att kostnaden för desamma med ungefär åttiotusen mark öfverstiger utgiften för de embetsverk, i hvilkas stad och ställe de komme att träda.

40

Sådan staten nu blifvit af Senaten förslagsvis uppgjord, utvisar den en tillökning i statsutgifterna af sjuttiosextusen femhundra femtiosex mark.

Med afseende på ofvan åberopade disproportion mellan statsinkomsterna och kostnaderna för landets högsta Styrelseverk, får jag underdånigst hemställa, huruvida Hans Kejsrerliga Majestät kan finna det lämpligt att, Nådigt gilla något förslag, som skulle medföra ytterligare tillökning i sagde kostnader.

50

Hvad den af Senaten uppgjorda stat angår, beror tillökningen i väsentlig mon af de föreslagna högre löneinkomsterna för Senatens och Högsta Domstolens Ordförande och ledamöter, hvarmed äfven följt dylik förhöjning med afseende å Kollegierna. Någon nödvändighet till en sådan förhöjning föreligger ingalunda för det närvarande, om också

den af Komitén föreslagna nedsättningen i Senatsledamöternes löneinkomster må vara opåkkallad.

Deremot måste det anses vara för statens tjenst gagneligt, att en så stor del som möjligt af denna inkomst må bestå af fast lön, på det att den blifvande pensionens ringhet icke må hindra afträdandet från befattningen, då årens tyngd gör det önskvärdt, och emedan äfven i öfrigt hos innehafvare af förtroendetjenster bekymmer för egen framtida bergning utöfvar ett menligt inflytande.

10 För öfrigt återopade Senaten sin redan vid granskningen af förslaget till Regeringsformen uttalade åsigt, att svärfar och måg eller svägrar icke borde samtidigt få innehafva Senators embete eller vara medlemmar af Högsta Domstolen.

578 S. H. ANTELL – J. V. SNELLMAN 6.IV 1866

HUB, JVS handskriftssamling

Värdaste Broder!

20

Hemkommen för en vecka sedan ifrån S:t Petersburg, det jag, på nådig befallning, i början på Mars månad afreste, skulle jag genast derefter hafva tillskrifvit dig, om jag endast haft förmåga dertill; men en ledsam förkylning, ådragen under resan, har tills dato hindrat mig ifrån allt arbete.

30

Ibland de ämnen H. K. M., vid mig lemnadt nådigt företräde, täcktes beröra, utgjorde ställningen i länet och den förhanden varande nöden ett af de viktigaste. Efter att med utmärkt välvilja och faderligt deltagande hafva gjort sig underrättad om de senast förflutna årens skördar, jordbrukets och ladugårdsskötselns ställning, folkets skaplynne, färdigheter, nödens dimensioner, utvandringar m. m. tillsporde Kejsaren mig sålunda: »hvad har ni gjort för att bispringa det stackars folket?» Efter att i korrthet, men nog fullständigt, hafva fått redogöra för de åtgärder styrelsen i ömförmäldt afseende vidtagit och hvarunder jag äfven sade, att Senaten gjort *allt* hvad den, med afseende å landets högst inskränkta tillgångar, kunnat göra, behagade H. K. M. yttra: »Jag finner det rätt, att styrelsen (das Gouvernement, – samtalet fördes då på tyska) anordnar sådana arbeten, att folket med dem kan lifnära sig och förblifver hemma.» – Härefter fick jag omnämna, efter af mig 40 gjord framställning om de oändliga svårigheter som mötte styrelsen vid anordnandet af arbeten under vår stränga vinter och våra korrta dagar samt vårt folks ringa slöjdkunnighet, – hvad slags, både allmänna och andra arbeten, vi här kunnat få i gång. Kanal gräfningar ansåg H(ans) M(ajestä) vara goda och nyttiga arbeten och slutade detta kapitel med orden: »machen sie nur, dass das Volk arbeitet.» – – – Detta utgör nu mitt största bekymmer såsom det alltid gjort det. Men huru i Guds namn få arbete åt alla! Kronofogdarnes rapporter om fattigdom och nöden begynna blifva ganska bekymmerfulla och andra allmänna arbeten än de af Senaten redan anordnade, vägabyggnaderne och 50 Kanalgräfningen samt forsrensningen i Idensalmi och Kiurujoki, finnas ej. Visserligen yppa sig flere andra utvägar till bergning, då bar mark och öppet vatten en gång inträffar, men det är ännu långt och tilldess kan väl ej annat hjälpa, än att människorna erhålla arbete hos enskilte, antingen inom, eller utom länet, – eller ock tigga sig till sin föda. Under alla dessa bekymmer har Distrikts Ingeniören, Öfverste-